

_____ *hokimligi*
maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi

_____ *maktabgacha va*
maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
___-umumiy o'rta ta'lim maktabi
tarbiya fani o'qituvchisi

_____ *ning*
20__-20__-o'quv yili yuqori sinflar
uchun "Tarbiya o'g'itlari"

TO'GARAK
HUJJATLARI

To'garak a'zolari haqida ma'lumot

<i>Nº</i>	Familiya ismi va sharifi	Tug'ilgan sanasi	Sinfi	Manzili (to'liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
<i>1.</i>							
<i>2.</i>							
<i>3.</i>							
<i>4.</i>							
<i>5.</i>							
<i>6.</i>							
<i>7.</i>							
<i>8.</i>							
<i>9.</i>							
<i>10.</i>							
<i>11.</i>							
<i>12.</i>							
<i>13.</i>							
<i>14.</i>							

15.							
16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O'tkazilgan xona _____

MMIBDO‘

20__-20__-o‘quv yili uchun tarbiya fanidan “Tarbiya o‘g‘itlari” nomli to‘garagining
ISH REJASI

№	O‘tiladigan mavzular rejasi	Nazariy soat	Mashg‘ulot o‘tkazish muddati	Mashg‘ulot o‘tkazilgan sana
1	Vatanga muhabbat	1		
2	Biz o‘z xatti-harakatlarimiz uchun javobgarmiz	1		
3	Insonning huquq va majburiyatlari	1		
4	Ona tabiatni asrash – bizning burchimiz	1		
5	Bir-birimizni tushunishni o‘rganamiz	1		
6	Mehr qadri	1		
7	Ezgu orzular ro‘yobi	1		
8	Maqsadim – mening ishtiyoqim	1		
9	Har bir inson hurmatga loyiq	1		
10	O‘zgalarga yordam berib, o‘zingda insoniylikni kashf et	1		
11	Hamkorlik - muvaffaqiyat garovi	1		
12	Jonivorlarga g‘amxo‘rlik qilish	1		
13	Xulq-atvor qoidalari – hayot tarzi	1		
14	Sog‘lig‘imiz – boyligimiz	1		
15	Xotira – abadiy, qadr – muqaddas	1		
16	Merosimiz – faxrimiz	1		
17	Milliy an‘ana va qadriyatlarimiz	1		
18	Kitoblarda olam sirlari	1		
19	Men «oltin qoida» bo‘yicha yashayman	1		
20	Rostgo‘ylik va burchni his etib yashash	1		
21	Adolat – hayot haqiqati	1		
22	Minnatdorlik yuragimda yashaydi	1		
23	Kechirimlilik kuchlilar xislatidir	1		
24	Sabr-toqatlilik	1		
25	Ona yurtim - oltin beshigim	1		
26	Mening mahallam - mening faxrim	1		
27	Xatti-harakat qanday bo‘lsa, oqibat ham shunday bo‘ladi	1		
28	Bilim ol, kasb-hunar tanla!	1		
29	Zamonaviy texnologiyalar ezgulik xizmatida	1		
30	Salomatlik – ulkan boylik	1		
31	Do‘stlik va mehr-oqibat	1		
32	Rostgo‘ylik va halollik	1		
33	To‘g‘ri ovqatlanish qoidalari	1		
34	Ekologik xavflar	1		
35	Inson – ezgulik ijodkori	1		
36	Oliy maqsadlar bilan yashash	1		
37	Umr-umid-sinov-imkoniyat	1		
38	Inson axloqi bilan go‘zal	1		

39	Inson odobida aks etuvchi fe'l-atvor	1		
40	Baxtiyor hayotning ustunlari	1		
41	Hammasi o'z qo'limizda	1		
42	Inson umri	1		
43	«Men qanday insonman?»	1		
44	Muomala uchun zarur odoblar	1		
45	Samarali muloqot sirlari	1		
46	Avval tinglashni o'rganing	1		
47	Yaxshilik yo'lida hamkorlik	1		
48	Do'stlik	1		
49	Insoniylik – xalqimizning eng buyuk fazilati	1		
50	Mahallamiz farovonligi – bizning farovonligimiz	1		
51	Iftixorimsan – jannatmakon o'zbekiston!	1		
52	Har bir farzand vatan himoyachisi	1		
53	Hayot – betakror ne'mat	1		
54	Fan–texnika taraqqiyoti va inson ma'naviyati	1		
55	Ilm va zakovat	1		
56	Til bilgan – dunyo ko'radi	1		
57	Vaqt – bebaho ne'mat	1		
58	Go'zal tarbiya tamoyillari	1		
59	Xotira – buyuk qadriyat	1		
60	Yashamoq – o'zidan yaxshi nom qoldirmoq	1		
61	Faol o'quvchidan faol fuqarolikkacha	1		
62	Baxtiyorlik – umrning bosh maqsadi	1		
63	Buyuklarni aziz qilgan – bilim	1		
64	Bizning kuchli va kuchsiz tomonlarimiz	1		
65	Muvaffaqiyat – qimmatli tajriba mevasi	1		
66	Muloqot va ijtimoiy ko'nikmalar	1		
67	Tadbirkorlik mezonlari	1		
68	Insonni boy va qashshoq qiluvchi omillar	1		

MMIBDO': _____

To'garak rahbari: _____

Sana: “__” _____ 20__-yil. Sinflar: _____. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: VATANGA MUHABBAT

Maqsad: Ta’limiy: O‘quvchilarga bugungi mavzuga oid bilim va tushunchalar berish. Yuksak insoniy fazilatlar mohiyatini anglatish, ularga ongli munosabatda bo‘lish, hamma millat vakillariga yaxshi munosabatda bo‘lish bilimini shakllantirish

TK2: axborot manbalari (televizor, telefon)dan to‘g‘ri foydalana olish

FK1 suhbatdoshni tinglash, sukut saqlash va o‘z fikrini to‘g‘ri bayon qilish ;

Tarbiyaviy: Odob-inson ko‘rki va ma’naviy boyligi ekanligini va mutafakkir ma’rifatparvarlar asarlaridagi hikmat, rivoyat va o‘g‘itlarini, milliy sharqona odob-axloq qoidalari, fazilatlarini, o‘zbekona urf-odat va an‘analarining milliy xususiyatlarni farqlash va amalga oshirish usullarini o‘rgatish.

TK4: Davlat ramzlariga hurmat va ehtirom ko‘rsatish;

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarning mavzuga oid bilim, ko‘nikma, malakalarini rivojlantirish, matn bilan ishlash orqali fikrlash qobiliyatlarini, og‘zaki nutqini o‘stirish. **FK1:** O‘zbekistonda yashayotgan millatlar va elatlar haqida ma’lumot bera olish

Mashg‘ulot turi: Yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot usuli: Suhbat, tushuntirish, savol-javob, kichik guruhlarda ishlash.

Mashg‘ulot jihozi: Mashg‘ulotlik, taxta, bo‘r, mavzuga oid rasmlar, tarqatmalar, texnik vositalar.

Mashg‘ulotning borishi.

I. Tashkiliy qism: Salomlashish, navbatchi axboroti, sinf va o‘quvchilarning mashg‘ulotga tayyorgarligi tekshiriladi, o‘quvchilar ehtiyojlari aniqlanadi.

II. O‘tilgan mavzuni mustahkamlash. O‘tilgan mavzu yuzasidan suhbat, savol-javob o‘tkaziladi. O‘tilgan mavzuga oid savol va topshiriqlar yozilgan kartochkalar tarqatiladi. O‘quvchilar topshiriqlarni bajarib, o‘tilgan mavzuni qismlarga bo‘lib gapirishadi, xulosa chiqarishadi, o‘qituvchi tomonidan umumlashtiriladi.

1. O‘z oilangiz haqida gapirib bering.
2. Nima uchun kattalar «O‘z oilasini sevgan inson mahallasini sevadi, mahallasini sevgan inson o‘z yurtini sevadi» deyishadi?
3. Qanday insonni o‘z yurtini sevadigan inson deyish mumkin?
4. O‘z yurtiga bo‘lgan sevgini nimalarda namoyon qilish mumkin?
5. O‘z yurti uchun fidoyi bo‘lgan insonlardan kimlarni bilasiz?

III. Yangi mavzu bayoni.

Bugun quyidagilarni o‘rganami.

1. Vatanparvarlik nimani anglatadi?
2. Vatanparvarlik qayerda va qanday shakllanadi?
3. Vatanparvar inson qanday fazilatlarga ega?

Vatanparvarlik – kishilarning ona yurtiga, o‘z oshyoniga muhabbat va sadoqatini ifodalaydigan tushuncha. Vatanparvarlik barcha xalqlar va millatlar uchun umumiy bo‘lgan, asrlar davomida sayqalla nib kelgan umuminsoniy tuyg‘u, ma’naviy qadriyatlardan biri. Bu Vatanning o‘tmishi va hoziri bilan faxrlanishda, uning manfaatlarini himoya qilishda namoyon bo‘ladi. “Vatanni sevish iymondandir”, – deb bejiz aytishmagan.

Vatanparvarlik tuyg‘usini Vatanning porloq kelajagi uchun xizmat qilayotgan yurtdoshlarimizning tashabbuslarida ham ko‘ri shimiz mumkin:

- o‘t o‘chiruvchilar, shifokorlar, o‘qituvchilar, quruvchilar kabi xalqqa
- sportchilarimizning olimpiadalardagi g‘alabalari;
- sizning o‘qishdagi yutuqlaringiz, bilim olishga mas’uliyatli yondashuvingiz, maktab mulkiga ehtiyot korona munosabatingiz.

Vatanparvarlik Vatan ravnaqi va gullab-yashnashiga hissa qo‘shishdir. O‘zbekiston Qahramoni, xalq o‘qituvchisi Allaniyoz Uteniyazov o‘z qo‘llari bilan Nuksuda40 dan ortiq binolarni qurgan. Ular orasida

turarjoy bino lari, bolalar bog'chalari, maktablar va shifoxonalar mavjud. U o'z qo'llari bilan quygan 860 000 dona g'isht xona donlarining de vorlariga terilgan.

1994- yildan buyon Birlashgan Millatlar Tashkiloti ta shabbusi bilan 17- iyun Butun jahon cho'llanish va qurg'oqchilikka qarshi kurash kuni sifatida nishonlanadi.

Namoz Jumayev ajoyib qahramonliklarni amalga oshirgan oddiy mehnat faxriysi.

Vatanparvarlik o'z mamlakati
ravnaqi uchun

hurmat uyg'otadi

Vatanparvarlik mamlakatining tarixi,
urf-odatlari va madaniyatiga

xizmat qilishdir

Vatanparvarlik oilasi, xalqi va
Vataniga nisbatan

his qilish quvonchini
beradi

Vatanparvarlik mamlakatining
qadr-qimmati va muvaffaqiyatlarini

mas'uliyat uyg'otadi

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash. O'tilgan mavzu mustahkamlanadi

1. Namoz Jumayev va Allaniyoz Uteniyazovni vatanparvar insonlar deb atash mumkinmi? Javobingizni asoslab bering.

2. O'zining mehnati bilan ibrat bo'lgan yana qanday insonlarni bilasiz, ular haqida insho yozing.

V. O'quvchilarni rag'batlantirish. Mashg'ulotni yakunlash.

O'quvchilar mashg'ulotdagi ishtirokiga ko'ra baholanadi. Rag'bat kartochkalari orqali baholanadi. Guruhlar ham umumiy rag'batlantirilib boriladi.

VI. Uyga vazifa Uyga vazifa bugungi mavzuni o'qib kelish, qayta hikoyalashga tayyorlanish, xulasa chiqarish.

Maktab MMIBDO' _____ Sana _____ 20__yil

Sana: “__” _____ 20__-yil. Sinflar: _____. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Biz o‘z xatti-harakatlarimiz uchun javobgarmiz

Maqsad: Ta’limiy: O‘quchilarga bugungi mavzuga oid bilim va tushunchalar berish. Yuksak insoniy fazilatlar mohiyatini anglatish, ularga ongli munosabatda bo‘lish, hamma millat vakillariga yaxshi munosabatda bo‘lish bilimini shakllantirish

TK2: axborot manbalari (televizor, telefon)dan to‘g‘ri foydalana olish

FK1: suhbatdoshni tinglash, sukut saqlash va o‘z fikrini to‘g‘ri bayon qilish ;

Tarbiyaviy: Odob-inson ko‘rki va ma’naviy boyligi ekanligini va mutafakkir ma’rifatparvarlar asarlaridagi hikmat, rivoyat va o‘g‘itlarini, milliy sharqona odob-axloq qoidalari, fazilatlarini, o‘zbekona urf-odat va an’analarning milliy xususiyatlarni farqlash va amalga oshirish usullarini o‘rgatish.

TK4: Davlat ramzlariga hurmat va ehtirom ko‘rsatish;

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarning mavzuga oid bilim, ko‘nikma, malakalarini rivojlantirish, matn bilan ishlash orqali fikrlash qobiliyatlarini, og‘zaki nutqini o‘stirish. **FK1:** O‘zbekistonda yashayotgan millatlar va elatlar haqida ma’lumot bera olish

Mashg‘ulot turi: Yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot usuli: Suhbat, tushuntirish, savol-javob, kichik guruhlarda ishlash.

Mashg‘ulot jihozi: Mashg‘ulotlik, taxta, bo‘r, mavzuga oid rasmlar, tarqatmalar, texnik vositalar.

Mashg‘ulotning borishi.

I. Tashkiliy qism: Salomlashish, navbatchi axboroti, sinf va o‘quvchilarning mashg‘ulotga tayyorgarligi tekshiriladi, o‘quvchilar ehtiyojlari aniqlanadi.

II. O‘tilgan mavzuni mustahkamlash. O‘tilgan mavzu yuzasidan suhbat, savol-javob o‘tkaziladi. O‘tilgan mavzuga oid savol va topshiriqlar yozilgan kartochkalar tarqatiladi. O‘quvchilar topshiriqlarni bajarib, o‘tilgan mavzuni qismlarga bo‘lib gapirishadi, xulosa chiqarishadi, o‘qituvchi tomonidan umumlashtiriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

Bugun quyidagilarni o‘rganami.

1. Mas’uliyat nima?
2. Mas’uliyatni qanday his etish mumkin?

Diqqat bilan o‘qing

Mas’uliyat - bu insonning aytayotgan har bir so‘zi xatti harakatlari va ishlari uchun javob berishga qodirligi va tayyorligi.

Mas’uliyat quyidagilarda namoyon bo‘ladi

- insonning o‘z xatti-harakati va so‘zlari oldida: masalan, rejalashtirilgan tadbirlarni bajarishi, o‘z sog‘lig‘i ga g‘amxo‘rlik qilishi, o‘z mol-mulkiga egalik qilishi;
- oilasi va yaqinlari oldida masalan o‘z yaqinlarini himoya qilishi \hurmat, mehr ko‘rsatishi va o‘zaro qo‘llab-quvvatlashi;

- jamiyat oldida masalan mamlakat qo'nnunlariga o'z huquq va majburiyatlariga amal qilishi mahallada maktabda atrofi dagilar ga g'amxo'rlik qilishi, Vataniga munosib farzand bo'lish uchun yaxshi o'qishi va boshqalar.

Topshiriqlarni bajaring

Quyidagi xususiyatlarni salbiy va ijobiy ustunga ajratib, daftaringizga yozing.

- O'z kuchiga ishonmaslik, nota nish ish bilan shug'ullanishni xohlamaslik
- Qat'iyatsizlik, o'z faoliyati va xatti-harakatlari uchun mas'uliyatni zimmasiga ololmaslik
- O'z kuchiga ishonch, irodalilik, qat'iylik, maqsadlariga erishish
- Muhim qarorlarni mustaqil qabul qilish, o'z faoliyati va xatti-harakatlariga mas'uliyatli bo'lish
- O'z xatolarini tan olishdan bosh tortish, o'z bilarmonlik
- Kattalarning oqilona maslahatlariga zid ravishda hamma ishni o'z xohishicha qilish istagi
- O'z mehnati natijalarini to'g'ri baholash
- Intizomlilik, kattalarning oqilona maslahatlariga bo'ysunish

Diqqat bilan o'qing

Mas'uliyatlilik quyidagilarda yordam beradi:

- muhim va mustaqil qarorlar qabul qilishda;
- o'z oldiga qo'ygan maqsadi tomon harakat qilishda;
- xulosa chiqarib, xatolarni tuzatishda;
- bergan va' dasining ustidan chiqishga harakat qilishda.

Maslahatlar

1. O'z hayoti ngiz harakatlaringiz va qaror laringizni rejalashtiring. Yaqinlaringiz, qarindoshlaringiz va do'st lari ngiz hayotiga xatti-ha rakatlaringiz qanday ta'sir qilishi haqida o'ylang.
2. Boshlagan ishingizni oxiriga yet kazing. Har bir, hatto eng kichik ishni ham oxiriga yetkazing – bu mas'uliyatsizlikni yengib o'tish ning murakkab yo'lidagi birinchi qadam. Ushbu harakatingiz bilan siz kuch, tajriba va mas'uliyatlilikni rivojlanti rasiz.
3. qo'rquv va shubhalardan xalos bo'ling. qo'r quv va shubhalardan xoli inson erkin yashaydi, qaror qabul qilayotganida atrofga hadik bilan qaramaydi, cho'chimaydi. U natijalar uchun faol va mas'ul bo'ladi.
4. Agar o'zingizni mas'uliyatsiz deb bilsangiz kitob o'qing odam lar bilan muloqotda bo'ling, o'z xatti-ha rakatlaringiz haqida o'y lang, xato laringiz ustida ishlang.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash. O'tilgan mavzu mustahkamlanadi

1. Barcha millatlar bir-birlarini hurmat qilishlari nimaga xizmat qiladi?
2. Ushbu matnni o'qing va quyidagi topshiriqni bajaring: «Bir odam doimo qo'shnisi haqida turli yomon gap- larni gapirar, ko'chasiga axlat tashlab ketar edi. Buni ko'rgan mahalla raisi unga qattiq tanbeh berib, faqat o'zini hurmat qilmaydigan odamlargina bunday ishlarni qilishlari mumkinligini tushuntirdi».

Bu voqea bilan Vera xola haqidagi hikoyani solishtiring

V. O'quvchilarni rag'batlantirish. Mashg'ulotni yakunlash.

O'quvchilar mashg'ulotdagi ishtirokiga ko'ra baholanadi. Rag'bat kartochkalari orqali baholanadi. Guruhlar ham umumiy rag'batlantirilib boriladi.

VI. Uyga vazifa Uyga mazifa bugungi mavzuni o'qib kelish, qayta hikoyalashga tayyorlanish, xulasa chiqarish.

Daftaringizda "Mas'uliyat haftaligi" jadvalini tuzing. Hafta davomida qanday muhim ishlarni bajarishingizni kuzating. Qaysi ishla ri ngizni bajara olganingiz va qaysi birini baja ra olma ganingizni ko'rsa ting. Sabablarini bayon eting.

Sana: “__” _____ 20__-yil. Sinflar: _____. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Insonning huquq va majburiyatlari

Maqsad: Ta’limiy: O‘quchilarga bugungi mavzuga oid bilim va tushunchalar berish. Yuksak insoniy fazilatlar mohiyatini anglatish, ularga ongli munosabatda bo‘lish, hamma millat vakillariga yaxshi munosabatda bo‘lish bilimini shakllantirish

TK2: axborot manbalari (televizor, telefon)dan to‘g‘ri foydalana olish

FK1: suhbatdoshni tinglash, sukut saqlash va o‘z fikrini to‘g‘ri bayon qilish ;

Tarbiyaviy: Odob-inson ko‘rki va ma’naviy boyligi ekanligini va mutafakkir ma’rifatparvarlar asarlaridagi hikmat, rivoyat va o‘g‘itlarini, milliy sharqona odob-axloq qoidalari, fazilatlarini, o‘zbekona urf-odat va an’analarning milliy xususiyatlarni farqlash va amalga oshirish usullarini o‘rgatish.

TK4: Davlat ramzlariga hurmat va ehtirom ko‘rsatish;

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarning mavzuga oid bilim, ko‘nikma, malakalarini rivojlantirish, matn bilan ishlash orqali fikrlash qobiliyatlarini, og‘zaki nutqini o‘stirish. **FK1:** O‘zbekistonda yashayotgan millatlar va elatlar haqida ma’lumot bera olish

Mashg‘ulot turi: Yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot usuli: Suhbat, tushuntirish, savol-javob, kichik guruhlarda ishlash.

Mashg‘ulot jihozi: Mashg‘ulotlik, taxta, bo‘r, mavzuga oid rasmlar, tarqatmalar, texnik vositalar.

Mashg‘ulotning borishi.

I. Tashkiliy qism: Salomlashish, navbatchi axboroti, sinf va o‘quvchilarning mashg‘ulotga tayyorgarligi tekshiriladi, o‘quvchilar ehtiyojlari aniqlanadi.

II. O‘tilgan mavzuni mustahkamlash. O‘tilgan mavzu yuzasidan suhbat, savol-javob o‘tkaziladi. O‘tilgan mavzuga oid savol va topshiriqlar yozilgan kartochkalar tarqatiladi. O‘quvchilar topshiriqlarni bajarib, o‘tilgan mavzuni qismlarga bo‘lib gapirishadi, xulosa chiqarishadi, o‘qituvchi tomonidan umumlashtiriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

Bugun quyidagilarni o‘rganami.

1. Bola qanday huquq va majburiyatlarga ega?
2. O‘z huquq va majburiyatlariga amal qilish qanchalik muhim?
3. Boshqa insonlarning huquqlarini qanday hurmat qilish kerak?

Diqqat bilan o‘qing

Sayyoramizda tashqi qiyofasi (rangi, ko‘zi, sochi, tana tuzilishi va o‘lchami va ichki xususiyatlari xarakteri qa rashlari qiziqishlari, mashg‘ulotlari) bilan farq qiluvchi turli xalq va millat vakillari yashaydi. Ushbu farqlardan qat’i nazar, har bir inson o‘zi uchun eng yaxshisiga intilishi, hayoti va ijodi uchun qulay sharoitni tanlashi, yaxshi ta’lim, sifatli tibbiy yordam olishni xohlaydi. Bu uning huquqi deyiladi.

Huquq – bu davlat tomonidan berilgan biz foydalanishimiz mumkin bo‘lgan imkoniyat. Huquq – bu biz bildirishimiz mumkin bo‘lgan talab. Huquqlar davlat tomonidan belgilanadi.

BOLALARNI HIMOYA QILADIGAN XALQARO TASHKILOT

Inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha xalqarotash ki lotlar mavjud. Ma'lumki, 1989- yil 20- noyabrda

Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) Bosh Assambleyasi tomonidan «bola huquqlari to'g'risida»gi Konvensiya qabul qilindi. Uning asosiy maqsadi – bolalar va ularning huquq larini himoya qilish. Konvensiya 1990 yil 20entabrda kuchga kirdi. O'zbekiston Konvensiyaga 1992 yil 9 dekabrda qo'shildi.

Konvensiya 54 ta moddadan iborat. Bolalar muammolarini xalqaro miqyosda hal qilishda Birlashgan Millatlar Tashkilotining bolalar jamg'armasi UNISEF muhim ahamiyatga ega. UNISEF urush fuqarolik tartibsizliklari va tabiiy ofatlardan jabr ko'rgan bolalar hamda ayollarga oziq-ovqat, dori-darmon, toza ichimlik suvini favqulodda ho latlar zonasiga yetkazishda yordam beradi. Harbiy harakatlar sababli yuzaga ke ladigan alohida muammolarni hal qi lish uchun Urush urushning har ikki tomonidagi bolalarga yordam ko'rsa tishni tashkil qiladi. UNISEF 70 yildan ortiq vaqtdan beri bola larga yordam berib kelmoqda. Quyida mazkur Konvensiyada belgilangan ayrim huquqlar keltirilgan

Diqqat bilan o'qing

Har bir inson bajarishi zarur bo'lgan majburiyatlar bor. Ularga bolalar ham, kattalar ham birdek amal qilishi shart. Har bir jamiyatda qonunlar mavjud. Qonun – bu odamlar,tash kilotlar, davlat va boshqa davlatlar o'rtasidagi munosabatlarni belgilaydigan xulq-atvor qoidalari yoki normalari to'plami. Davlatningasosiy qo nuni Konstitutsiya deb ataladi. Mamlakatimizda huquq va majburiyatlar Konstitutsiyada belgilab qo'yilgan. Davlatimiz Konsti tutsiyasi 1992- yil 8- dekabrda qabul qilingan.

Quyida O'zbekiston Konstitutsiyasida belgilangan ayrim majburiyatlar keltirilgan:

Qonunlarni, boshqa kishilar ning huquqlari, erkinliklari, sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilish. Tarixiy, ma'naviy va madaniy merosni avaylab-asrash. Atrof tabiiy muhitga ehtiyot korona munosabatda bo'lish. Qonun bilan belgilangan soliqlar va mahalliy yig'imlarni to'lash.

Diqqat bilan o'qing bizning majburiyatlarimiz

Huquq va majburiyatlar bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ular bir-biridan ajratilmaydi.

Huquqlardan majburiyatlarni anglagan holda foydalanish mumkin. Odamlar o'z maj buriyatlarini bajara olmasalar, barcha huquqlar o'z ma'nosini yo'qotadi. Davlat huquqlarga amal qilinishini ta'minlaydi. Barcha fuqarolar davlat qonunlariga bo'ysunishlari va har doim davlatni himoya qilish ga tayyor turishlari shart.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash.O'tilgan mavzu mustahkamlanadi

1. Barcha bolalar ham bir xil huquqqa egami?
2. Sizning fikringizcha bolalarning ham majburiyatlari bo'lishi mumkinmi?
3. Sizning qanday majburiyatlaringiz bor?

V. O'quvchilarni rag'batlantirish. Mashg'ulotni yakunlash.

O'quvchilar mashg'ulotdagi ishtirokiga ko'ra baholanadi. Rag'bat kartochkalari orqali baholanadi.Guruhlar ham umumiy rag'batlantirilib boriladi.

VI. Uyga vazifa Uyga mazifa bugungi mavzuni o'qib kelish, qayta hikoyalashga tayyorlanish, xulasa chiqarish.

1. Har birimiz ta'lim olish hu quqi ga egamiz. Bizga bu huquq nima beradi?
2. Ta'lim huquqidan hayotda qanday foydalaniladi? Ja vob larni daf taringizga yozing.

Sana: “ ___ ” _____ 20__ -yil. Sinflar: _____. To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Ona tabiatni asrash – bizning burchimiz

Maqsad: Ta’limiy: O‘quchilarga bugungi mavzuga oid bilim va tushunchalar berish. Yuksak insoniy fazilatlar mohiyatini anglatish, ularga ongli munosabatda bo‘lish, hamma millat vakillariga yaxshi munosabatda bo‘lish bilimini shakllantirish

TK2: axborot manbalari (televizor, telefon)dan to‘g‘ri foydalana olish

FK1 suhbatdoshni tinglash, sukut saqlash va o‘z fikrini to‘g‘ri bayon qilish ;

Tarbiyaviy: Odob-inson ko‘rki va ma’naviy boyligi ekanligini va mutafakkir ma’rifatparvarlar asarlaridagi hikmat, rivoyat va o‘g‘itlarini, milliy sharqona odob-axloq qoidalari, fazilatlarini, o‘zbekona urf-odat va an‘analarning milliy xususiyatlarni farqlash va amalga oshirish usullarini o‘rgatish.

TK4: Davlat ramzlariga hurmat va ehtirom ko‘rsatish;

Rivojlantiruvchi: O‘quvchilarning mavzuga oid bilim, ko‘nikma , malakalarini rivojlantirish, matn bilan ishlash orqali fikrlash qobiliyatlarini, og‘zaki nutqini o‘stirish. **FK1:** O‘zbekistonda yashayotgan millatlar va elatlar haqida ma’lumot bera olish

Mashg‘ulot turi: Yangi bilim beruvchi

Mashg‘ulot usuli: Suhbat, tushuntirish, savol-javob, kichik guruhlarda ishlash.

Mashg‘ulot jihozi: Mashg‘ulotlik, taxta, bo‘r, mavzuga oid rasmlar, tarqatmalar, texnik vositalar.

Mashg‘ulotning borishi.

I. Tashkiliy qism: Salomlashish, navbatchi axboroti, sinf va o‘quvchilarning mashg‘ulotga tayyorgarligi tekshiriladi, o‘quvchilar ehtiyojlari aniqlanadi

II. O‘tilgan mavzuni mustahkamlash. O‘tilgan mavzu yuzasidan suhbat, savol-javob o‘tkaziladi. O‘tilgan mavzuga oid savol va topshiriqlar yozilgan kartochkalar tarqatiladi. O‘quvchilar topshiriqlarni bajarib, o‘tilgan mavzuni qismlarga bo‘lib gapirishadi, xulosa chiqarishadi, o‘qituvchi tomonidan umumlashtiriladi.

III. Yangi mavzu bayoni.

Bugun quyidagilarni o‘rganami.

1. Dunyoda qanday ekologik muammolar mavjud?
2. Nima uchun ekologik muammolar yuzaga keladi?
3. Tabiiy zaxiralarni saqlash masalasini hal etishda qanday yordam bera olasiz?

Diqqat bilan o‘qing

Biz odamlarning hayotini osonlashtiruvchi qiziqarli va foydali texnologiyalar hamda texnologik taraqqiyot dunyosida yashayapmiz. Inson o‘z hayotini elektr, televizor, telefon yoki internetsiz tasavvur qila olmaydi. Atrofga nazar tashlasangiz uyda, maktabda sizni o‘rab turgan turli xil gadjetlarni ko‘rasiz. Biroq ushbu yutuqlarning salbiy tomoni ham mavjud – bunday taraqqiyot natijalari butun dunyoda ekologik muhitga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Bularning barchasi sayyoramizga juda zararli ta’sir ko‘rsatadi. Jahonda ekologik muammolar paydo bo‘ladi, toza atrof-muhitni saqlab qolish bilan bog‘liq qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi.

Inson faoliyati, shuningdek, siz bilan bizning tabiatga qarshi har qanday faoliyatimiz o‘rmonlar, dengizlar, hayvonlar, butun sayyoramizning asta-sekin nobud bo‘lishiga olib keladi. Yer sayyorasining kelajakdagi taqdiri siz bilan bizga, ekologik madaniyatimiz darajasiga bog‘liq bo‘ladi.

Ekologiya - atrof-muhitdagi turli organizmlar hayotini o‘rganadigan fan bo‘lib, unga atrof-muhitdagi barcha tirik mavjudotlar va jonsiz narsalar o‘zaro ta’sir qiladi. Ekologiya so‘zi grek tilida “eykos” – uy-joy; “logos” – fan, bilim ma’nosini bildiradi.

Ekologik muammolar – sayyora muammolari – insoniyat muammolari - bizning muammolar.
1-muammo. O‘rmonlarni kesish

Dunyoda har soniyada futbol maydoniga teng bo'lgan o'rmon kesiladi. Yashil o'rmonlar sayyoramizning nafas oluvchi organi hisoblanadi. Olimlarning fikriga ko'ra, quyoshli kunda bir gektar o'rmon 120–280 kg karbonat an gidridni havodan yutadi va 180–200 kg kislorodni chiqaradi.

2-muammo. Daryolar, dengizlar va okeanlarning ifoslanishi

Tinch okeandagi chiqindi dog'i maydon bo'yicha Fransiya hududidan uch karra oshdi. Neftni suv bo'ylab tashishda odamlarning mas'uliyatsizligi yoki beparvoligi tufayli neft suvga tushadi va suv yuzasiga katta dog' bo'lib quyiladi, suvni zaharlaydi, dengiz hamda okeanlarning hayvonot va o'simlik dunyosini nobud qiladi.

3-muammo. Ichimlik suvining yetishmasligi

Hozirgi kunda yer yuzida ikki milliard odamga toza ichimlik suvi yetishmaydi. 2030-yilga kelib 700 million kishi toza suv yetishmasligi tufayli o'z yurtlarini tashlab, o'zga yurtlarga ketishlari mumkin. Suvning yetishmasligi, asosan, ushbu tabiiy resurslardan oqilona foydalanmaslik sababli yuzaga keladi.

4-muammo. Havoning ifoslanishi

Havoning ifoslanishi zavodlar, fabrikalar, issiqlik elektr stansiyalari va yonilg'i sarfaydigan transport vositalarining ishlashi vaqtida atmosferaga turli xil gazlar chiqarilganda sodir bo'ladi.

5-muammo. Haroratning keskin ko'tarilishi

O'tgan 100 yil davomida kuzatishlar yerdagi o'rtacha harorat asta-sekin o'sib bora yotganini ko'rsatadi. Buning sababi turli gazlarning doimiy chiqarilishi tufayli atmosferaning ifoslanishidir. Natijada, yer yuzida iqlim o'zgaradi, muzliklar eriydi, turli xil o'simliklar va hayvonlar yo'qolib boradi.

6-muammo. Muzliklarning erishi

Muzliklarning erishi Arktikada oq ayiqlar sonining kamayishi, suv toshqinlari, yaylovlarni suv bosishi, okean oqimlari va umumiy iqlim o'zgarishiga olib keladi.

7-muammo. O'simlik va hayvon turlarining yo'qolishi

Sayyorada har bir daqiqada jonzoatlarning bittadan turi yo'qolib bormoqda. Bunga sabab – iqlim o'zgarishi, o'rmon yong'inlari, dengiz hamda okeanlarning ifoslanishi, mo'yna, teri uchun ov qilish. Barcha holatlar sababchisi inson hisoblanadi.

IV. Yangi mavzuni mustahkamlash. O'tilgan mavzu mustahkamlanadi

1. Atrof-muhit ifoslanishining qanday sabablari mavjud?
2. Insoniyat tabiatga nisbatan qanday munosabatda?
3. Sizningcha, insonning yolg'iz o'zi global ekologik muammolarni hal qila oladimi?
4. Qaysi xalqaro tashkilotlar haqida bilib oldingiz? Ular nima bilan shug'ullanadi?
5. O'ylab ko'ring, ekologik muammolarni hal qilishda siz qanday yordam berishingiz mumkin?

V. O'quvchilarni rag'batlantirish. Mashg'ulotni yakunlash.

O'quvchilar mashg'ulotdagi ishtirokiga ko'ra baholanadi. Rag'bat kartochkalari orqali baholanadi. Guruhlar ham umumiy rag'batlantirilib boriladi.

VI. Uyga vazifa Uyga mazifa bugungi mavzuni o'qib kelish, qayta hikoyalashga tayyorlanish, xulasa chiqarish.

1. Sayyoramiz ekologiyasi bir kishiga bog'liqmi?
2. Chiqindining qanday turlari mavjud?
3. Chiqindilarni saralash va tabiiy resurslarni saqlash o'rtasida qanday bog'liqlik mavjud?
4. Uyingizdan iloji boricha ko'proq qayta ishlash belgisi bor bo'lgan buyumlarni toping.

vab-saytimiz: Zokirjon.com
Hujjat Word variantda beriladi.

Zokirjon Admin bilan

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog'lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi. Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi

Tarbiya fanidan yuqori sinf o'quvchilarga 68 soatli to'garakni to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

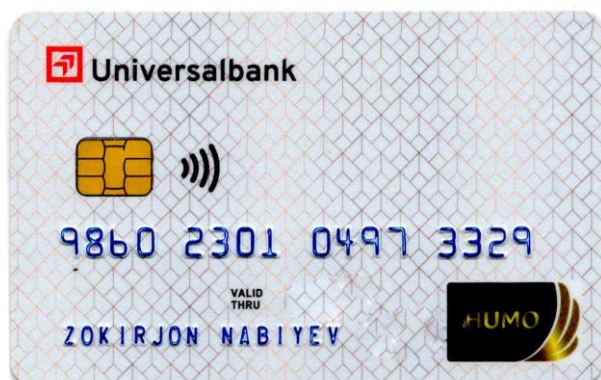
Narxi: 25 ming so'm

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To'lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.
To'liq holda olganingizdan so'ng:
Faqat o'zingiz uchun foydalaning.
Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.
Internet orqali vab-saytlarga joylamang.
Kanal va gruppalarga tarqatmang.

**OMONATGA
HIYONAT QILMANG.**